



## NATIONELLA MINORITETER



*Det här temabladet ger dig tips om vilket material som finns hos Mediecenter Värmland som handlar om Nationella minoriteter!*

*Filmerna är direktlänkade till SLIPlay – ctrl-klicka på titeln och strömma/beställ!*

## OM MEDIECENTER VÄRMLAND

Mediecenter Värmland är länets gemensamma mediebank!  
Här kan alla medlemmar, från barnomsorg till vuxenfortbildning, avgiftsfritt välja bland cirka 25.000 titlar.



Mediecenter Värmland tillhandahåller inköpt film, UR:s radio/tv-program, pussel & spel och robotar.  
Hos oss kan du även beställa talböcker – vi har tillgång till mer än 100.000 böcker från Legimus.

## HUR BESTÄLLER JAG?

Du hittar hela vårt utbud i vår internetkatalog [sliplay.se/mediecentervarmland](https://sliplay.se/mediecentervarmland).

För att strömma eller beställa material via webben måste du skapa ett konto!  
Har du några funderingar, ring oss på 010-833 10 60 eller skicka en e-post till [mcv@regionvarmland.se](mailto:mcv@regionvarmland.se)

OBS! Dina elever kan också göra konto på SLIPlay och strömma själva! (elewinloggning)

### Gör så här för att skapa konto:

Gå till [sliplay.se/mediecentervarmland](https://sliplay.se/mediecentervarmland). Klicka på "Bli medlem här". Fyll i dina uppgifter och klicka på "gå vidare". Du får nu en e-post med en länk som du ska följa. Där får du fylla i ytterligare några uppgifter samt välja lösenord. När du sparat är din registrering klar och så fort vi godkänt din registrering (under kontorstid) kan du börja använda ditt konto.

Du kan också välja något av de single-sign-on-alternativ som finns – ytterligare information om hur du gör hittar du [här!](#)

Dina elever kan också göra egna konton på [sliplay.se/mediecentervarmland](https://sliplay.se/mediecentervarmland) och strömma programmen direkt i sina datorer, smartphones eller iPads. En annorlunda läxa kanske..?  
De skapar sina konton på samma sätt som pedagogerna och när detta är klart måste du godkänna deras konto. Du hittar deras ansökningar under "elevregistreringar" på din SLI-Play-inloggning (under ditt namn). OBS! Godkänn bara de elever som är dina!

[Här hittar du en lathund för dina elever!](#)

**Målgruppen är en rekommendation från oss och leverantören. Det är du som pedagog som avgör för vilka åldrar du vill visa filmen!**

### Innehåll:

|                       |    |
|-----------------------|----|
| Allmänna filmer ..... | 3  |
| Samer.....            | 5  |
| Judar.....            | 14 |
| Tornedalingar .....   | 19 |
| Sverigefinnar .....   | 22 |
| Romer .....           | 26 |
| Pussel/spel.....      | 31 |
| Länktips.....         | 31 |

### FILMER - ALLMÄNT:



#### [Nationella minoriteter i Sverige](#)

I den här filmen ska vi lära oss om de nationella minoriteterna i Sverige: samer, judar, romer, sverigefinnar och tornedalingar. Vi lär oss lite om varje minoritets historia samt minoriteternas särställning och rättigheter idag. Vi ska även få en sammanfattning över våra nationella minoritetsspråk: finska, jiddisch, meänkieli, romska samt samiska. I filmen lär vi oss bland

annat om finska krigsbarn, vad sápmi är för något samt att vi fått ord som "tjej" från romani. En film för elever i mellan- och högstadiet i ämnena samhällskunskap och svenska.

Till filmen finns en handledning med bland annat diskussionsfrågor, fördjupningsuppgifter samt ett interaktivt quiz!

**Speltid:** 17 min. **Målgrupp:** från 12 år. **Utförande:** Strömmande.



#### [Svenska förklarad: Nationella minoritetsspråken](#)

Hur gick det till när Sverige fick sina fem officiella nationella minoritetsspråk för tjugo år sedan? Och varför blev det just samiska, finska, meänkieli, romani chib och jiddisch? Vi hör om språkens långa tradition i Sverige och får exempel på hur de låter och skrivs. Idag skyddas de nationella minoritetsspråken av en lag som

garanterar dem särskilda rättigheter. Men så har det inte alltid varit. Finns även [syntolkat](#).

**Speltid:** 18 min. **Målgrupp:** från 16 år. **Utförande:** Strömmande.



### Världens språk: Rätten till ett språk

Att klassas som minoritetsspråk kan vara räddningen för Europas små språk - om de talas i ett EU-land. I Bosnien, som ännu inte är medlem i EU, har romani och romerna en mycket låg status. Vi besöker ett barnhem i Sarajevo där romska barn bland annat får lära sig att tala sitt eget språk. Det är idag 50 miljoner människor i Europa som talar ett minoritetsspråk

eller ett regionalt språk. Vi träffar Ann-Helene Laestadius för att höra hur mycket av hennes samiska identitet som ligger i språket. Dessutom samtalar Fatima med Aoife Ní Thuairisg om iriskan på Irland.

**Speltid:** 27 min. **Målgrupp:** från 16 år. **Utförande:** Strömmande.

## RADIOPROGRAM - ALLMÄNT



### Bildningsbyrån – mänskliga rättigheter: Rätten till egendom

Artikeln om äganderätt i FN-förklaringen om de mänskliga rättigheterna kom, liksom de andra, till som en reaktion på övergreppen under andra världskriget. När nazisterna berövade den judiska befolkningsgruppen deras ägodelar, var det ett sätt att frånta dem makten över livet och framtiden. Vi möter Aron Krakowiak, vars familj

flydde från Polen under andra världskriget. Här i Sverige är marken som används för renskötsel en besvärlig fråga. Rennäringslagen skrevs om i början av sjuttioalet och innebär att det i Tornedalen är länsstyrelsen som delar ut de tillstånd för renskötsel som ger uppfödarna tillgång till marken. Vi möter Bosse Sunnas, vars familj förlorade rätten att bedriva renskötsel i och med den nya lagen. Vi möter också Bosses son Anders som är konstnär och blivit mycket påverkad av familjens kamp för sina rättigheter. Programmet anknyter till artikel 17 i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

**Speltid:** 27 min. **Målgrupp:** pedagoger. **Utförande:** Strömmande ljud.

---

## Du vet väl att du kan låna robotar från Mediecenter!

Vi har 5 olika robotar du kan låna i fyra veckor -

**Ozobot, Blue-Bot, Sphero, Lego WeDo 2.0 och Dash & Dot**

Du hittar dom på [sliplay.se/mediecentervarmland/](https://sliplay.se/mediecentervarmland/)

---



# SAMER

På [sliplay.se/mediecentervarmland](https://sliplay.se/mediecentervarmland) hittar du också en mängd program på samiska. Både talat språk och textat.

## FILMER



### [Samer - rensköttsel i Sapmi](#)

Samerna har levt av naturen sedan urminnes tider och fortfarande är rennäringen en viktig del av deras liv. Vi får se hur det går till att samla in hundratals renar vid en kalvmärkning långt upp på fjället. Tanja Nordfjell berättar om sin dröm hon hade redan som liten att bli renskötare.

**Speltid:** 3 min. **Målgrupp:** från 6 år. **Utförande:** Strömmande.



### [Hundra ord för snö](#)

Samiska barn och vuxna berättar om sitt liv och sin historia. Hur är det att sköta renar, göra knivar och kåtor och hur var det när deras förfäder kom som de första invånarna till Sverige? Än idag har samerna ett annorlunda sätt att se på naturen än vad svenskarna har. Vi berättar även om konflikten mellan svenska staten och samerna som har varat i över hundra

år. Finns även på [samiska](#).

**Speltid:** 4x15 min. **Målgrupp:** 10–12 år. **Utförande:** Strömmande.



### [Andrea hälsar på: Hos Brita](#)

Andrea Hökerberg möter trettonåriga Brita i den härjedalska vildmarken. Brita ska få göra det hon så länge längtat efter. Hon ska för första gången alldeles själv få märka familjens renar. Brita och hennes familj är samer.

**Speltid:** 9 min. **Målgrupp:** från 10 år. **Utförande:** Strömmande.



### De åtta årstidernas land

I åtta årstider följer vi naturens och djurens liv och utveckling i Sápmi. Hur är det att leva i ständigt mörker eller ständigt ljus? Djuren och naturen i norra Sverige har anpassat sig till årstidernas förändringar. En resa med dansande norrsken, polarnatt, midnattssol och sprakande höst.

**Speltid:** 6x14 min. **Målgrupp:** Från 10 år. **Utförande:** Strömmande.

### Gallok – Kampen om Sameland

Ett stort svart hål hotar Tor och hans familj. Ett gruvbolag planerar att öppna en ny gruva där de bor i Gáallok. Den plats där Tor vuxit upp i en orörd natur och där samerna har sina renar. Samtidigt inser Tors gamla kompis Kjell att han står inför nya möjligheter. Jobb och affärer kan komma tillbaka till Jokkmokk. Snart står de på vardera sidan av konflikten och hänvisar till sina samiska rötter för att legitimera sin sak. En dokumentär om kampen mot gruv- och prospekteringsbolagens frammarsch i Sverige och Sapmi. Kamp som förts mot Sveriges mineralpolitik, allmänt i Sverige men i synnerhet i Sapmi, där man skänker bort mineralerna till riskkapitalister som vill utöka sina redan stora rikedomar. Filmen speglar även effekterna av Sveriges handlande med att splittra den samiska befolkningen och lokalsamhället i olika grupperingar. En del har tvingats att lämna sina samiska rötter och bli försvenskade. Vem har rätt att kalla sig same?

**Speltid:** 29 min. **Målgrupp:** från 10 år. **Utförande:** Strömmande.



### Rasismens historia: Vilka svenskar var först?

Svenskarnas behandling av samerna är inte det mest våldsamma exemplet i kolonialismens historia, men det är ändå en berättelse om övergrepp på människor som ansågs vara mindre värda. Samerna sågs först med tveksamhet som människor, för att senare bli intressanta som gratis arbetskraft. När det visade sig att de bodde i ekonomiskt värdefulla områden

tvingades de flytta. Deras språk förbjöds i skolorna och de skulle kristnas samtidigt som de skickades ner på kontinenten som exotiska utställningsobjekt. Rasbiologer hälsade på hos samerna, mätte deras skallar och fotograferade dem nakna.

**Speltid:** 13 min. **Målgrupp:** från 10 år. **Utförande:** Strömmande.

### Världens urfolk – Vad är ett urfolk?

Samer, inuiter, indianer och aboriginer. De är alla urfolk, urinvånare, eller ursprungsbefolkningar. I det här utbildningsklippet ställer vi frågan: Vad är ett urfolk?

**Speltid:** 3 min. **Målgrupp:** från 10 år. **Utförande:** Strömmande.

## Världens urfolk – Samer

Samer är ett urfolk, även kallad urinvånare eller ursprungsbefolkning. I det här utbildningsklippet får vi en introduktion till samernas historia, traditioner, kultur och deras situation idag.

**Speltid:** 3 min. **Målgrupp:** från 10 år. **Utförande:** Strömmande.

## Samisk historia med Ailo

Ailo är 17 år, född i Norge och uppvuxen i Sverige. Självt berättar sig Ailo som en same i Sápmi. Den samiska identiteten har alltid funnits där för honom, liksom språket och traditionerna. Ailo är programledaren och han inramar berättelser om hur historien har lämnat spår i andra unga samers liv: Sara-Elvira och hennes familj har blivit påverkad av tvångsflyttningar. För renskötaren Helena pågår kolonisationen fortfarande och hon blir påmind om det i sin vardag. Lars Levi gick på nomadskolan som barn och detta har präglat hans liv. Programmet finns även [teckenspråkstolkat](#) samt [syntolkat](#).

**Speltid:** 19 min. **Målgrupp:** från 10 år. **Utförande:** Strömmande.



### Jakten på språket: Samiska

Hur gammalt är samiskan? Varför talas samiska i Sverige? Vilka talar språket idag? Vi åker med helikopter till en renskakt utanför Kiruna där vi träffar samer och hör dem berätta om varför samiska är viktigt för dem. Dessutom möter vi artisten Sofia Jannok som skriver alla sina låtar på samiska.

**Speltid:** 15 min. **Målgrupp:** från 13 år. **Utförande:** Strömmande.



### Min samiska historia

Nedslag i historien genom fyra unga samer som i varsitt program berättar om hur historien lämnat spår i deras liv. Det handlar om tvångsflyttningar, rasbiologi och kolonialism, men också om kampen för sina rättigheter om att ta tillbaka sitt språk och om stoltheten över sitt arv och gemenskapen med andra urfolk. Finns även [teckenspråkstolkat](#) och [syntolkat](#).

**Speltid:** 4x14 min. **Målgrupp:** från 13 år. **Utförande:** Strömmande.

**Eleverna kan göra egna konton och strömma media på vår SLIPlay-sida!  
Här hittar du en [lathund](#) till hur man skapar elevkonto!**

### Livet runt 20 – Elise

Elise har flyttat från hemmet i Nordnorge till Luleå för att studera. Nu läser hon psykologi på universitetet och gemenskapen med kompisarna på skolan är viktig för henne. Men vid samiska högtider slår hemlängtan till. Hon planerar att i framtiden hjälpa barn och ungdomar som kämpar med psykisk ohälsa, något som hon själv också har kämpat med.

**Speltid:** 19 min. **Målgrupp:** från 16 år. **Utförande:** Strömmande.



### Ungt arv

En serie fristående dokumentärfilmer om unga som tillhör en nationell minoritet. Hur har deras arv påverkat dem och vilka konsekvenser har det haft på deras liv? Det handlar om identitet, historia, språk, kultur, livet och framtiden. Syftet är att öka kännedom om de nationella minoriteterna bland unga i stort, samt väcka reflektion om ung identitet både inom och utanför

de porträtterade grupperna.

**Speltid:** 2x28 min. **Målgrupp:** från 16 år. **Utförande:** Strömmande.

### Tänk till – våga fråga?: Saker du aldrig vågat fråga en same

Varför är det otrevligt att fråga hur många renar nån har? Är det sant att man inte får säga Lappland? Ailo och Sara-Elvira svarar på tittarnas frågor om att vara same.

**Speltid:** 9 min. **Målgrupp:** från 16 år. **Utförande:** Strömmande.

### Välja väg: Antes jojk

Ante känner sig vilsen. Han vet att han är same, men han kan inte känna det. Nu har han flyttat till Jokkmokk för att söka sin identitet. Här kan han studera det samiska språket och hantverket. I Jokkmokk bor även Antes morbror, jojkaren Per Niila Stålka. Per Niila har jojkat för Ante så länge Ante kan minnas. Nu har Ante börjat göra egna jojkar. Jojken blir ett sätt för Ante att uttrycka sina känslor. Genom jojken börjar Ante hitta sig själv.

**Speltid:** 28 min. **Målgrupp:** från 16 år. **Utförande:** Strömmande.



### Tänk till – 24 timmar: Renskötare för en dag

Annie träffar renskötaren Elle för att testa på en arbetsdag som renskötare. Under dagen försöker hon förstå vad yrket innebär och vilka motgångar, hinder och fördelar det finns i livet som renskötare.

**Speltid:** 14 min. **Målgrupp:** från 16 år.  
**Utförande:** Strömmande.



### Glöd: Svonni vs Skatteverket

Ida-Maria kämpar mot svenska myndigheter för rätten att göra ett skatteavdrag för inköp av en hund. Ska de svenska betongskallarna förstå att hunden är ett arbetsredskap, som en skoter ungefär? Eller ska en same tvingas böja sig för den svenska överheten? Kortfilm på samiska i regi av Mara Fredriksson. Filmen ingår i Svenska Filminstitutets projekt Glöd, där Sveriges urfolk och nationella minoriteter berättar sina historier.

**Speltid:** 4 min. **Målgrupp:** från 16 år. **Utförande:** Strömmande.



### Glöd: Badjelánnda

Kortfilm i regi av Jonah Senften och Jimmy Sundin. Årstiderna förskjuts; vintrarna blir varmare och somrarna längre, media rapporterar om klimatförändringarna nästan varje dag. En poetisk berättelse om marken och om naturens värde genom tankar hos den som nyttjar marken dagligen. Filmen ingår i Svenska Filminstitutets projekt Glöd, där Sveriges urfolk och nationella

minoriteter berättar sina historier.

**Speltid:** 4 min. **Målgrupp:** från 16 år. **Utförande:** Strömmande.

### Tillbaka till Karesuando

De samiska tvångsflyttningarna, Bággojohtin, är ett hundra år gammalt trauma som ingen vill prata om. Tvångsflyttningarna fick stora konsekvenser för det samiska samhället då, och märks av än idag. Nu har 17-åriga Sadura bestämt sig för att ta reda på vad som egentligen hände. Vad är det för arv som präglar hennes liv än idag? Sadura tar med sig sin mamma Ida-Maria ut på en resa i sina förfäders spår för att förstå, läka och gå vidare. Resan tar dem tillbaka till Karesuando.

**Speltid:** 28 min. **Målgrupp:** gy/vux. **Utförande:** Strömmande.

### Ett liv värt att leva

Det är tidigt 1900-tal och världen förändras i grunden. Ett modernt samhälle växer fram och nya möjligheter öppnar sig. Tre unga samiska familjer söker olika vägar in i moderniteten, och valet står mellan att stanna kvar i nomadlivet eller att hitta en plats i det nya. Olika familjeberättelser skapar en bild av deras utmaningar och problem, men också om framgång och utveckling.

**Speltid:** 58 min. **Målgrupp:** gy/vux. **Utförande:** Strömmande.



### [Urbana samer](#)

I media porträtteras samer ofta som de som står för det rena, det fina och ursprungliga, och inte sällan som människor som fallit offer för moderna, västerländska kultur. Här är ett försök att motverka den bilden. Vad heter exempelvis hårddisk på samiska? Eller att messa? Beatrice Stenman är sydsame, men bor i Tierp utanför Uppsala, mitt i den digitala kommunikationen och

långt ifrån rötterna i Lappland. Hon kan inte så mycket sydsamiska, men vill gärna lära sig mera för egen del och även för att föra språket vidare till sina barn. Beatrice får i uppgift att undersöka språkets betydelse. Hon gör det genom att samtala med en rad personer som har ett förhållande till frågan om ett eget språk, som ett uttryck för rötter, identitet, erfarenhet och historia.

**Speltid:** 3x28 min. **Målgrupp:** pedagoger. **Utförande:** Strömmande.

### [Samernas tid: Allianser i Sápmi](#)

I arkeologiskt material finns spår som antyder nya idéer bland jägarfolken i norra Europa århundradena runt Kristus födelse. Den samiska kulturen med sin karakteristiska ornamentik, kåtans rumsindelning och nya sätt att begrava sina döda uppstår. Samerna blir tack vare sin fångstexpertis viktiga aktörer i vikingatidens handelsnätverk. Samiska pälsverk utgör motorn i den europeiska ekonomin. Finns även på [sydsamiska](#), [nordsamiska](#), [lulesamiska](#), [teckenspråkstolkat](#) samt [syntolkat](#).

**Speltid:** 58 min. **Målgrupp:** pedagoger. **Utförande:** Strömmande.



### [Samernas tid: Gränser genom Sápmi](#)

Under 1600-talet tränger sig de omkringliggande nationalstaterna in i Sápmi. De ryska, svenska och danska kungahusens territoriella anspråk på samernas land leder till de första gränsdragningarna i Sápmi och till splittring av de samiska folken. Kolonisationen leder till att samerna blir en minoritet på sin egen mark. Den skogssamiska kulturen utplånas nästan under

trycket från nybyggarna. Parallellt genomförs en kristningsprocess där kyrkan använder tvång och våld för att kristna samerna. Finns även på [sydsamiska](#), [nordsamiska](#), [lulesamiska](#), [teckenspråkstolkat](#) samt [syntolkat](#).

**Speltid:** 58 min. **Målgrupp:** pedagoger. **Utförande:** Strömmande.



**Gilla oss på Facebook!**

Där berättar vi om nyheter och tipsar om aktuella filmer!

[www.facebook.com/MediecenterVarmland](http://www.facebook.com/MediecenterVarmland)



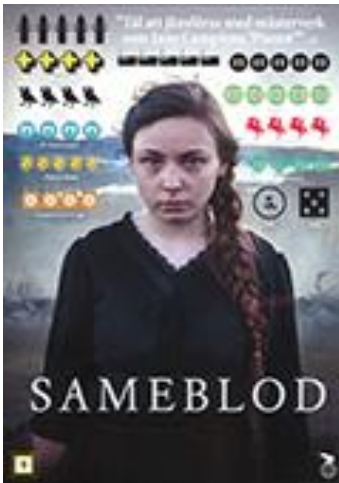
### [Samernas tid: Stölden av Sápmi](#)

Sápmis 1900-tal är omtumlande. I Sovjetunionen förs en hård assimileringpolitik gentemot östsamerna och Stalins terror skördar många liv. I väst börjar den storskaliga utvinningen av Sápmis naturtillgångar. Skogen, malmen och vattenkraften gör Sverige till en rik nation. Exploatörerna rättfärdigar sina handlingar med hjälp av rasforskningen. Fram till sent på 1900-

talet placeras samiska barn på internatskolor där deras samiska identitet och språk utarmas. Samerna mobiliserar sig under de sista årtiondena före millennieskiftet och det leder till att de första sametingen bildas. Finns även på sydsamiska. Finns även på [sydsamiska](#), [nordsamiska](#), [lulesamiska](#), [teckenspråkstolkat](#) samt [syntolkat](#).

**Speltid:** 58 min. **Målgrupp:** pedagoger. **Utförande:** Strömmande.

## SPELFILMER



### [Sameblod](#)

Elle Marja, en ung samisk tjej från ett renskötarhus utsätts för 30-talets rasism med kolttvång och rasbiologiska undersökningar och väljer till slut att rymma från sin samiska internatskola och "bli svensk". Men i kampen för att få status och bli en riktig svensk så tvingas hon bryta banden med sin familj och förneka den kultur hon vuxit upp i. Lämplig för åk 6-gy-

**Speltid:** 107 min. **Produktionsår:** 2016. **Utförande:** Endast DVD

## RADIOPROGRAM:

### [Barnens rätt: Sápmi Sameland](#)

Nils Jovvna går i sexan. På vintern spelar han fotboll med sina kompisar, i snön utanför samiska skolan i Kiruna. När sommaren kommer flyttar han och hans familj upp på fjället tillsammans med renarna. Det har de gjort i alla tider - i alla fall hittills. Programmet bygger på barnkonventionens artikel 30; barn som tillhör minoritets- eller ursprungsbefolkning har rätt till sitt språk, sin kultur och sin religion.

**Speltid:** 11 min. **Målgrupp:** från 6 år. **Utförande:** Strömmande ljud.

### Samiska sagor

Samiska sagor och myter berättade av Åsa Simma.

**Speltid:** 10x9 min. **Målgrupp:** från 6 år. **Utförande:** Strömmande ljud.

### Rasismens historia: Jag tyckte att det var lite orättvist

Sex år gick jag i skolan och vi fick inte några lakan eller madrasser eller någonting. När Susanna Huvva var sex år började hon i en särskild skola bara för samer. Det var en sämre skola än den som svenska barn gick i, men hon var tvungen att gå i den. Historikern Lennart Lundmark berättar om rasismen mot samer i Sverige och om den svenska statens övergrepp.

**Speltid:** 18 min. **Målgrupp:** från 10 år. **Utförande:** Strömmande ljud.



### Kunskapsverkets historia: Samernas historia

Maj Lis är same och växer upp i Sverige i mitten av 1900-talet. I Sverige diskrimineras samer på många sätt. Genom undersökningar och tester kategoriseras de av Rasbiologiska institutet, samiska barn måste gå i nomadskolor långt ifrån sina föräldrar och de tvingas att tala svenska istället för sitt samiska modersmål.

**Speltid:** 20 min. **Målgrupp:** från 13 år. **Utförande:** Strömmande ljud.

### Barnministeriet: Same same men olika

Nils-Jovvna är 12 år och renskötare. Han går i sexan i sameskolan i Kiruna där man både talar samiska och svenska. Han vet att det hänger på honom och andra unga samer att föra samiskan vidare. Alla barn har rätt till sitt ursprung och sitt språk men hur är det att veta om att kulturen man kommer från är hotad och kan försvinna?

**Speltid:** 33 min. **Målgrupp:** pedagoger. **Utförande:** Strömmande ljud.



### Svensk demokrati 100 år: Minoritet

I en demokrati ska makten utgå från folket - inte bara majoriteten. Staten ska garantera samma mänskliga rättigheter för alla, men den som tillhör en minoritet har genom historien fått sina intressen förbisedda, exempelvis samerna. Per tvingades ifrån sitt hem och Adinas släkt delades upp i bättre och sämre människor. Medverkar gör Malin Brännström, jurist som forskar på samisk rätt, och Maja Hagerman, journalist och författare. Programledare är Ülkü Holago.

**Speltid:** 28 min. **Målgrupp:** pedagoger. **Utförande:** Strömmande ljud.





### [Barnministeriet dokumentär: Toves två puberteter](#)

27-åriga Tove Fahlgren förlorade sin samiska identitet när hon som barn flyttade från Arvidsjaur till Luleå. Plötsligt var det inte en enda samisk person runt henne. Hon blev i minoritet. Om somrarna åkte hennes kompisar iväg på semester medan hon deltog i lassotävlingar och bodde i kåta. I tonåren så har i stort sett allt det

samiska runnit av henne. Men det är inte bara den samiska identiteten hon tystnat ner.

**Speltid:** 53 min. **Målgrupp:** pedagoger. **Utförande:** Strömmande ljud.

### [Skolministeriet: Fler lärare behövs för att rädda samiskan](#)

Många vittnar om att intresset för den samiska kulturen och det samiska språket ökar bland unga samer. Om man vill fånga upp den trenden behövs behöriga lärare med kompetens i de samiska språkvarieteterna. Men återväxten av sådana lärare är dålig. En ämneslärarutbildning i samiska startade vid Umeå universitet efter en satsning från regeringen. Utbildningen har för närvarande inga studerande alls. Vad behöver göras för att få fram fler samiska lärare?

**Speltid:** 28 min. **Målgrupp:** pedagoger. **Utförande:** Strömmande ljud.

Temabladen är till för att inspirera dig och underlätta för dig i ditt arbete. De innehåller tips på material och länkar inom resp. område. Allt är länkat till Mediekatalogen!

Du hittar fler temablad på vår hemsida [www.mediecentervarmland.se](http://www.mediecentervarmland.se)

Har du andra områden du vill ha ett temablad till?  
E-posta eller ring oss så hjälper vi dig!



# JUDAR

På [sliplay.se/mediecentervarmland](https://sliplay.se/mediecentervarmland) hittar du också en mängd program på jiddisch. Både talat språk och textat.

## FILMER



### [Andrea hälsar på: Hos Marcus](#)

Andrea Hökerberg möter tioårige Marcus när han firar sabbat. Det är något som han har längtat efter hela veckan. Marcus och hans familj är judar och när Andrea hälsar på är förberedelserna inför högtiden i full gång. Under sabbaten samlas hela familjen och Marcus mormor berättar om hur svårt det var att vara jude när hon var liten.

**Speltid:** 8 min. **Målgrupp:** från 10 år. **Utförande:** Strömmande.

### [Nathans judiska historia](#)

Judarna kom i olika omgångar och från olika platser till Sverige. De allra första kom redan på 1500-talet, många på 1700-talet, en del kom i samband med förintelsen under andra världskriget och polska judar kom på 1960-talet i samband med judeförföljelserna i Polen. Femtonåriga Nathan gräver i sin familjs judiska historia. Han träffar sin farmor och reser tillsammans med sin mamma Eva till hennes morfar som överlevde förintelsen.

**Speltid:** 19 min. **Målgrupp:** från 10 år. **Utförande:** Strömmande.



### [Glöd: Der shmues](#)

Kortfilm i regi av Kamelia Pebdani. Andra världskriget och förintelsen av Östeuropas judiska befolkning ledde till att jiddisch försvann som ett utbrett vardagligt språk. Men jiddisch är fortfarande en stor del av den judiska identiteten och någonstans i södra Sverige har två ungdomar hittat sin jiddischlärare i barnläkaren, psykiatern och författaren Salomon Schulman.

Filmen ingår i Svenska Filminstitutets projekt Glöd, där Sveriges urfolk och nationella minoriteter berättar sina historier.

**Speltid:** 4 min. **Målgrupp:** från 13 år. **Utförande:** Strömmande.



## [Stolt jude – men försiktigt: Hela filmen](#)

Vad är det som gör att man känner sig som jude, även om man kanske inte tror på Gud eller följer alla regler? Vi har följt fyra svenska och norska judiska ungdomar för att kolla om de är annorlunda än andra, och vad som formar deras identitet. "Jag kände mig som ett sällsynt djur", säger Natanya (17) och berättar om hur det var när folk i skolan fick reda på att hon är judinna.

Simona (17) sticker Davidsstjärnan under tröjan när hon är i invandrartäta områden i stan. Adi (19) undrar varför folk tror att judar älskar pengar, och Elias (19) köper gärna bacon till kompisar, men vill inte ha det själv. De reflekterar över förhållandet till Israel, släktingar som har överlevt Förintelsen och attentat mot judiska mål. Till skillnad från andra filmer om judar handlar denna INTE direkt om religion, historien eller ritualerna, men om hur det är att vara ung jude till vardags.

**Speltid:** 28 min. **Målgrupp:** från 13 år. **Utförande:** Strömmande.

*Filmen finns även uppdelad i 8 st kapitel, 3–4 minuter långa:*

### [Stolt jude – men försiktig: del 1; Hur är det att vara jude?](#)

Känner du någon jude? Är det många judar i Sverige och Norge? Vi blir bekanta med Natanya, Simona, Adi och Elias.

### [Stolt jude – men försiktig: del 2; Var kommer alla fördomar om judar ifrån?](#)

Adi och Elias har fått jobb i Norge och bor i kollektiv. Vad tycker de om alla fördomar? Bryr sig judar mer om pengar än andra? Är dom smartare?

### [Stolt jude – men försiktig: del 3; Måste man tro på Gud och följa alla regler för att vara jude?](#)

Firar dom jul? Tror dom på Gud? Äter dom samma mat som alla andra?

### [Stolt jude – men försiktig: del 4; Vad betyder Israel för judiska ungdomar?](#)

Måste dom ta Israels parti i Palestinakonflikten? Är det jobbigt att alltid vara tvungen att ha synpunkter? Kan dom tänka sig att bo i Israel?

### [Stolt jude – men försiktig: del 5; Judiska ungdomar om Förintelsen](#)

Hur är det för judar att åka till koncentrationslägren i Polen? Vad betyder Förintelsen för dom? Hur är det att ha släktingar som har överlevt Förintelsen?

### [Stolt jude – men försiktig: del 6; Är judiska ungdomar rädda för judehat och attentat?](#)

Känner dom sig osäkra i Skandinavien? Vad tycker dom om antisemitiskt klotter? Törs dom ha Davidsstjärna runt halsen?

### [Stolt jude – men försiktig: del 7; Håller judar bara ihop med andra judar?](#)

Om judiska och icke-judiska kompisar. Vad betyder det att ha delat upplevelser med andra judiska barn och ungdomar?

### [Stolt jude – men försiktig: del 8; Vad betyder en stark judisk identitet?](#)

Adi, Simona, Natanya och Elias - alla känner sig som judar och är stolta över det. Men deras identitet formas också av andra saker.

### Jakten på språket: Jiddisch

Jiddisch är ett av Sveriges officiella minoritetsspråk. En gång i tiden talades det av miljontals människor, men andra världskrigets judeförföljelser utrotade nästan språket tillsammans med dess talare. Vi besöker nazisternas koncentrationsläger i Auschwitz - en av de platser som tog livet av språket. Vi besöker också ett jiddischseminarium utanför Jönköping, där jiddischtalare engagerar sig för att bevara språket.

**Speltid:** 15 min. **Målgrupp:** från 13 år. **Utförande:** Strömmande.



### Min judiska historia

Judarna är en av Sveriges fem nationella minoriteter. De har kommit i olika omgångar och från olika platser i världen. 14-åriga Rebecka har börjat fundera mer och mer kring sin egen historia. Hur hamnade hennes släkt i Sverige? Och hur har judar haft det i Sverige under historien? Genom sin egen släktresa kastar hon tillbaka till 1700-talet då judar levde under

Judereglementet, som styrde deras liv med järnhand. Rebeckas gammelfaster berättar om hur rädd hon var som ung under andra världskriget och hennes mormor om släktens flykt från Östeuropa. Och i Sverige idag kan det faktiskt vara svårt att bära sin davidsstjärna öppet.

**Speltid:** 28 min. **Målgrupp:** från 13 år. **Utförande:** Strömmande.



### Tänk till talkshow: Judehat och farliga stereotyper

Antisemitism har funnits i hundratals år, men hur ser den ut idag? Och varför heter det egentligen antisemitism och inte judehat? I Tänk till talkshow gästas programledaren Liban Abshir Mohamed av fem unga judar som delar med sig av sina erfarenheter av skämt om Förintelsen, dumma kommentarer och hatbrott.

**Speltid:** 14 min. **Målgrupp:** från 16 år. **Utförande:** Strömmande.

### Tänk till - två generationer: Judar om fördomar och antisemitism

Vi bjöd in fyra judiska personer från två olika generationer för att prata om deras upplevelser av diskriminering och antisemitism.

**Speltid:** 18 min. **Målgrupp:** från 16 år. **Utförande:** Strömmande.



**Gilla oss på Facebook!**

Där berättar vi om nyheter och tipsar om aktuella filmer!

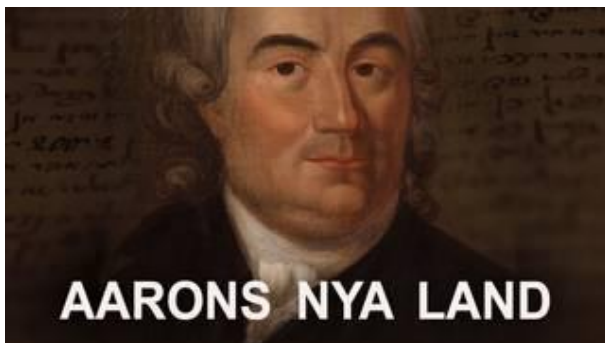
[www.facebook.com/MediecenterVarmland](https://www.facebook.com/MediecenterVarmland)



### Välja väg: Bland kippor på kollo

På Glämsta anordnas varje sommar ett judiskt sommarkollo dit hundratals barn kommer. Ledarna är i tjugoårsåldern och har själva varit där som barn. Vi möter vi fem av dem när de jobbar på kollo. De berättar om hur det är att vara judisk i Sverige, hur det judiska finns i deras liv och deras funderingar om utsatthet och om Israel. Här finns det utrymme att vara judisk på det sätt som passar en själv. Det är en plats som stärker den judiska gemenskapen.

**Speltid:** 28 min. **Målgrupp:** från 16 år. **Utförande:** Strömmande.



### Aarons nya land

Anne Kalmering, Danny Gordon och Eifra Santesson guidar oss genom den svenskjudiska historien. Resan går från Malmö till Malmberget, från 1775 till nutid. Judiska pionjärer, gårdfarihandlare, operasångare och flyktingar berättar om att bli svenskar och att samtidigt behålla en kulturell särart. Finns även [syntolkat](#).

**Speltid:** 4x28 min. **Målgrupp:** pedagoger. **Utförande:** Strömmande.

### Mitt judiska jag

Rebecka har en stor judisk släkt i Stockholm men vet inte särskilt mycket om hur de har haft det i Sverige genom olika tider eller varifrån de kommit. Själv funderar hon också mycket på vad det är att vara ung och judisk i Sverige idag. I samtal med sina föräldrar, judiska vänner och sin mormor får Rebecka en tydligare bild och många nya tankar. Och hur var det egentligen att vara ung judinna under andra världskriget, som gammelfaster Inger?

**Speltid:** 58 min. **Målgrupp:** pedagoger. **Utförande:** Strömmande.



### I love språk: Jiddisch och framtiden

I år 2010 är det tio år sedan finska, romani chib, jiddisch, meänkieli och samiska blev erkända som nationella minoritetsspråk. Vem ska se till att språket lever vidare om få talar det? Är det staten, skolan, eller talarna själva? Och varför är det viktigt att bevara? Målet med den svenska minoritetspolitiken är att ge skydd för de nationella minoriteterna, stärka deras möjligheter

till inflytande och stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande. Lotta Jankell samtalar med Sara Schulman, Ida Olniansky och David Krantz.

**Speltid:** 25 min. **Målgrupp:** pedagoger. **Utförande:** Strömmande.

## SPELFILMER



### [Flykten över gränsen](#)

Andra världskriget, december 1942. Sarah och Daniel är judar och ska deporteras från Norge. De gömmer sig i källaren hos en familj där det finns två barn i samma ålder. När föräldrarna blir avslöjade blir de bortförda av polisen och kvar i huset finns bara barnen. Otto och Gerda förstår att de nu måste hjälpa sina nya vänner och genom snötunga skogar flyr de fyra barnen undan de tyska soldaterna med målet att komma till Sverige.

Det blir en flykt på liv och död. Under färderna möter de människor som vill hjälpa dem. Men vem kan de egentligen lita på? Lämplig för: åk 3–8. Originaltitel: Flukten over grensen.

**Speltid:** 96 min. **Produktionsår:** 2020. **Utförande:** Strömmande



### [En ö i havet](#)

Året är 1939. Steffi och hennes syster Nelli kommer till Göteborg som flyktingar. De skickas till var sin fiskarfamilj i skärgården. Där ska de stanna till familjen kan återförenas i USA. Men kriget bryter ut och det blir allt svårare för föräldrarna att hitta ett land som vill ta emot dem., så de hamnar så småningom i läger. Under tiden acklimatiserar sig Steffi och Nelli och lever sina

liv i skuggan av kriget och med den dubbla oron för föräldrarna och tyskarnas framfart i Norge och Danmark. Bygger på Annika Thors böcker En ö i havet, Näckrosdammen, Havets djup och Öppet hav. ö i havet. Lämplig för: åk 4-gy.

**Speltid:** 240 min. **Produktionsår:** 2003. **Utförande:** Endast DVD.

## RADIOPROGRAM

### [Lärarummet: Salomon Schulman, lärare i jiddisch](#)

Salomon Schulman är barnläkaren och författaren som även undervisar i jiddisch. Språket jiddisch försvann som ett utbrett levande vardagligt språk genom andra världskrigets förintelse av Östeuropas judiska befolkning. Jiddisch är sedan år 2000 ett av Sveriges officiella minoritetsspråk. Vi följer Salomon Schulman när han undervisar vid Folkuniversitetet i Lund. En lektion måste vara intellektuellt stimulerande, men den ska också ha drag av en happening, säger han.

**Speltid:** 29 min. **Målgrupp:** pedagoger. **Utförande:** Strömmande ljud.

# TORNEDALINGAR

På [sliplay.se/mediecentervarmland](https://sliplay.se/mediecentervarmland) hittar du också en mängd program på meänkieli. Både talat språk och textat.

## FILMER

### [Andrea hälsar på: Hos Ellen](#)

Andrea Hökerberg möter tolvåriga Ellen och följer med på både kojbygge i skogen och fisketur. Ellen och hennes familj är tornedalingar. Av mormor och morfar har hon lärt sig att prata meänkieli. Hon är stolt över att tala ett språk som inte vem som helst förstår.

**Speltid:** 9 min. **Målgrupp:** från 10 år. **Utförande:** Strömmande.



### [Johannes tornedalska historia](#)

Sverige har fem nationella minoriteter. Tornedalingar är en av dessa. 1809 förlorade Sverige Finland till ryssarna. Gränsen drogs mitt i Tornedalen. På båda sidor om gränsen talades finska och på svenska sidan blev tornedalingarna en minoritetsbefolkning. Johannes har rötter i Tornedalen i norra Sverige. I grävandet i sin egen släkts historia får han även ta del av den

tornedalska historien. Om språkets betydelse för människan och hur man påverkas om språk och arvas ifrån en.

**Speltid:** 19 min. **Målgrupp:** från 10 år. **Utförande:** Strömmande.

### [Jakten på språket: Meänkieli](#)

Hur blev meänkieli ett av Sveriges officiella minoritetsspråk? Max Landergård försöker nysta upp historien bakom språket tillkomst och utveckling, och berättar om hur en präst slog vakt om att språket skulle fortsätta leva.

**Speltid:** 14 min. **Målgrupp:** från 13 år. **Utförande:** Strömmande.

Du vet väl att eleverna kan göra egna konton och strömma media?  
Här hittar du en [lathund till elevkonto på SLIPlay!](#)  
En annorlunda läxa kanske?



### [Glöd: Gräset är alltid grönnare](#)

Kortfilm i regi av Sanna Kalla. Många flyttar från Tornedalen i tron om att få leva ett mer händelserikt liv. Det är så lätt att aldrig känna sig nöjd och alltid drömma om något större. Två ungdomar sitter på ett kafé i Stockholm och pratar om platser i världen som är större och bättre. Men är gräset alltid grönnare på andra sidan? Filmen ingår i Svenska Filminstitutets

projekt Glöd, där Sveriges urfolk och nationella minoriteter berättar sina historier.

**Speltid:** 4 min. **Målgrupp:** från 13 år. **Utförande:** Strömmande.

### [Min tornedalska historia](#)

Tornedalingarna är en av Sveriges fem nationella minoriteter. När Sverige förlorade Finland till ryssarna 1809 drogs gränsen mitt i Tornedalen. Tornedalingarna på den svenska sidan blev en finsktalande minoritet. Johannes är 14 år och bor i Stockholm. Han har precis fått veta att han har rötter i Tornedalen och vill ta reda på mer om sin släkts liv i Sverige. Varför lämnade hans förfäder Tornedalen? Varför kan inte han och hans föräldrar meänkieli, som tornedalsfinskan kallas idag? Och varför bytte de efternamnet till ett mer svenskklingande namn?

**Speltid:** 28 min. **Målgrupp:** från 13 år. **Utförande:** Strömmande.



### [Almas tornedalska historia](#)

Alma funderar över sin tornedalska identitet. Hon är sexton år och har sitt liv och sin familj i Kangos i Tornedalen. Vad betyder det egentligen att vara tornedaling? Behöver man bo där för att vara det? Vad händer om hon flyttar, är hon inte längre tornedaling då? Och varför har hon och de flesta av hennes jämnåriga aldrig fått med sig språket meänkieli som en självklarhet? Alma

söker svar hos sin familj, men även i historien där många tornedalingar blivit utsatta för försvenskningspolitik och rasism.

**Speltid:** 14 min. **Målgrupp:** från 13 år. **Utförande:** Strömmande.

### [Uppfostrade bärare](#)

1896 gick "storfinansens", dåtidens rikaste finansmän och riskkapitalister, en vandring från Rombaksbotten till Kiruna. Målet var att lobba för att starta bygget av Malmbanan. I dåtidens medier och människens memoarer har expeditionen beskrivits som en heroisk bragd. Men det framgick inte att med på vandringen var även ett trettiotal så kallade "uppfostrade bärare", samer och lantalaiset med god lokalkännedom som agerade som guider. Utan dessa bärare hade resan varit omöjlig. Följ med historieforskaren och folkbildaren Curt Persson med vänner på storfinansens vandring utifrån minoriteternas perspektiv.

**Speltid:** 2x28 min. **Målgrupp:** Från 16 år. **Utförande:** Strömmande.





### [Alias Tornedalen](#)

Med en stor portion humor blandat med allvar möter vi fyra kvinnor och deras alter egon. Vi lär känna varje kvinnas personlighet, men även hennes alias. Serien utforskar den tornedalska identiteten och den kultur som format, och fortfarande ormar, generationer av starka, högljudda, roliga och inspirerande kvinnor.

**Speltid:** 4x20 min. **Målgrupp:** Från 16 år. **Utförande:** Strömmande.

### [Livet runt 20: Klara](#)

Klara har just tagit studenten och ska flytta tillbaka hem till Pajala. Nu ska hon ta ett kliv ut i vuxenvärlden. Klara är musiker och sångerska och hon fantiserar om att en dag sjunga i Melodifestivalen på meänkieli. Hon har stora drömmar, något som inte alltid har varit så lätt på en liten ort med många normer och förväntningar.

**Speltid:** 19 min. **Målgrupp:** från 16 år. **Utförande:** Strömmande.

### [Välja väg: Pajala State of Mind](#)

Sanna och Rebecka bor i Pajala och drömmer om att slå stort med sitt gemensamma band The Magnettes. De är bästa vänner sedan de var små och började tidigt att sjunga ihop. Nu är de kring 20 år gamla och på väg in i vuxenlivet. De är tornedalingar och båda är djupt fästa vid Pajala, men de pratar inte meänkieli som sina föräldrar. Rebecka har bestämt sig för att flytta till Stockholm och på allvar satsa på musiken. Sanna väljer att bo kvar i Pajala där hon har sin pojkvän och sina intressen. Hon är övertygad om att hon kan bo kvar där och samtidigt kunna lyckas med sina musikdrömmar. Vi följer dem på olika håll tills de får en spelning i New York och möts där.

**Speltid:** 28 min. **Målgrupp:** från 16 år. **Utförande:** Strömmande.



### [Mitt språk meänkieli](#)

Johannes och Liv går varsin kurs i meänkieli. De har båda rötter i Tornedalen och hört språket hela livet. Nu har de bestämt sig för att lära sig meänkieli från grunden och går en digital språkkurs med meänkieliläraren Mervi Erkheikki. Johannes och Livs bakgrunder och tankar om språket varvas med korta nedslag i meänkieli och tornedalska kulturen med läraren Mervi.

**Speltid:** 6x6 min. **Målgrupp:** från 16 år. **Utförande:** Strömmande.

### I love språk: Meänkieli och framtiden

År 2010 är det tio år sedan finska, romani, jiddisch, meänkieli och samiska blev erkända som minoritetsspråk. Vem ska se till att språket lever vidare om få talar det? Är det staten, skolan, eller talarna själva? Och varför är det viktigt att bevara? Målet med den svenska minoritetspolitiken är att ge skydd för de nationella minoriteterna, stärka deras möjligheter till inflytande och stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande. Lotta Jankell samtalar med Viktor Fors-Mäntyranta och Anton Raukola. Medverkar gör också musikgruppen Surunmaa.

**Speltid:** 28 min. **Målgrupp:** pedagoger. **Utförande:** Strömmande.

## RADIOPROGRAM

### Tisdagskollen: Isak + meänkieli = sant

Jonas, han vill kunna många olika språk. Så Isak ringer från Korpilombolo för att lära Jonas en smart mening på meänkieli.

**Speltid:** 6 min. **Målgrupp:** från 6 år. **Utförande:** Strömmande ljud.

## SVERIGEFINNAR

På [sliplay.se/mediecentervarmland](https://sliplay.se/mediecentervarmland) hittar du också en mängd program på finska. Både talat språk och textat.

## FILMER



### Andrea hälsar på: Hos Jami

Andrea tar färjan till Finland där hon träffar elvaåriga Jami. Han och hans familj är sverigefinnar. De bor i Sverige men reser ofta till Finland där de har släkt och vänner. Jami saknar ofta sina finska kompisar och när de väl träffas brukar han passa på att göra sådant han aldrig gör hemma i Sverige, som att bada bastu och sjunga karaoke.

**Speltid:** 9 min. **Målgrupp:** från 10 år. **Utförande:** Strömmande.



### [Katjas sverigefinska historia](#)

Sverige har fem nationella minoriteter. Sverigefinnarna är en av dem. Deras finsktalande förfäder kom till Sverige i olika omgångar. Skogsfinnarna kom redan på 1500- och 1600-talen för att bruka jorden. Andra kom som krigsbarn under andra världskriget och många arbetskrafts invandrade runt mitten av 1900-talet. Katja är sverigefinne. Det innebär att

hon är en del av två kulturer och två språk. I programmet tar Katja reda på mer om sin historia och vilka sverigefinnarna är.

**Speltid:** 14 min. **Målgrupp:** från 10 år. **Utförande:** Strömmande.

### [Jakten på språket: Finska](#)

Många värmlänningar har finskt påbrå. Det beror på att finsktalande befolkning slog sig ned i Värmland på 1500- och 1600-talen för att arbeta inom jordbruket. Max Landergård reser till Torsby och går i finska fotspår och försöker ta reda på varför finska blev ett av Sveriges officiella minoritetsspråk.

**Speltid:** 14 min. **Målgrupp:** från 13 år. **Utförande:** Strömmande.



### [Min sverigefinska historia](#)

Sverigefinnarna är en av Sveriges fem nationella minoriteter. Deras finsktalande förfäder har kommit till Sverige från Finland vid olika tidpunkter. Lova-Li och Wilma är två unga sverigefinnar vars släktingar kom hit som arbetskraftsinvandrare. Båda vill ta reda på mer om sitt sverigefinska arv. Hur har det varit att vara sverigefinsk genom åren? Och hur har just

deras släktingar haft det? De träffar Hilka, som kom till Sverige som krigsbarn. Lova-Lis farmor berättar varför hon valde att inte lära sina barn finska och Lova-Lis pappa berättar om sin uppväxt i Stockholmsförorten Fisksätra och om alla fördomar som fanns mot finnar.

**Speltid:** 28 min. **Målgrupp:** från 13 år. **Utförande:** Strömmande.

### [Livet runt 20 – Leon och Nadine](#)

Leon och Nadine är ett ungt par i Stockholm som nyligen blivit föräldrar. Nadine drömmer om att ta en ny riktning i livet, medan Leon är nöjd med den inrutade vardagen med jobb, hund och eget boende. Det unga paret berättar om sin kärlek - som inte var självklar från början - och det oväntade föräldraskapet som ledde dem till vuxenlivet med stormsteg.

**Speltid:** 19 min. **Målgrupp:** från 16 år. **Utförande:** Strömmande.

### Välja väg: Suomalainen like mummi

Obi är 19 år och bor i Akalla med sin familj. Hans pappa är från Nigeria och hans mamma Jaana kommer från Finland. Hon flyttade till Sverige och har skapat ett bra liv för sin familj. Nu hoppas hon att Obi ska studera vidare på högskolan efter att han har tagit studenten. Men Obi har helt andra framtidsplaner, han drömmer om att bli fotbollsproffs och rappare. Vi får följa en ny generation sverigefinnars tankar och funderingar.

**Speltid:** 28 min. **Målgrupp:** från 16 år. **Utförande:** Strömmande.



### Glöd: Sori Toni

Kortfilm i regi av Lina Puranen. Toni är 16 år och bor i en trång lägenhet med sin familj. Hon har två småsyskon och hemma är det ofta kaos, stök och hög ljudvolym. Toni längtar innerligt efter att få hänga med sina vänner och flyr därför ofta in i chattgruppens gemenskap, men det är inte alltid den flykten räcker till. Filmen ingår i Svenska Filminstitutets projekt Glöd, där Sveriges urfolk

och nationella minoriteter berättar sina historier.

**Speltid:** 4 min. **Målgrupp:** från 16 år. **Utförande:** Strömmande.

### Tänk till talkshow: Sverigefinnar – 200 år av utanförskap

Det sägs ofta att sverigefinnar var den första invandrargruppen som fick känna på rasism och fördomar från svenskar, men hur är det att vara sverigefinne idag? Är rasismen historia, eller lever den fortfarande kvar? Liban träffar fyra unga sverigefinnar för att prata om fördomar, språk och tillhörighet.

**Speltid:** 14 min. **Målgrupp:** från 16 år. **Utförande:** Strömmande.

### I love språk: Finska och framtiden

År 2010 är det tio år sedan finska blev erkänt som minoritetsspråk i Sverige. Vem ska se till att språket lever vidare om få talar det? Är det staten, skolan, eller talarna själva? Och varför är det viktigt att bevara? Målet med den svenska minoritetspolitiken är att ge skydd för de nationella minoriteterna, stärka deras möjligheter till inflytande och stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande. Lotta Jankell samtalar med Thella Johnson, Henrik Carpelan och Sofia Taavitsainen.

**Speltid:** 28 min. **Målgrupp:** pedagoger. **Utförande:** Strömmande.

## **Har du och dina kollegor koll på vad Mediecenter har att erbjuda er?**

**Om inte kommer vi gärna och berättar om vår verksamhet!**

**Vi går också igenom SLIPlay och alla dess funktioner.**

**HÖR AV ER SÅ BOKAR VI IN ETT BESÖK!**

**Tfn.010-833 10 60, [mcv@regionvarmland.se](mailto:mcv@regionvarmland.se)**



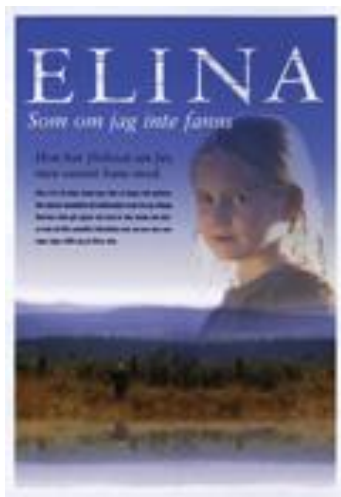


### [Lagom mycket finsk](#)

Lagom mycket finsk är en serie om sverigefinsk historia. Här får vi veta mer om de mytomspunna skogsfinnarna, livet vid riksgränsen, krigsbarn och arbetskraftsinvandring. Slutligen landar vi hos dagens sverigefinländare i andra och tredje generationen, som försöker reda ut vad det finska arvet betyder för dem. Finns även [syntolkat](#) samt [teckenspråkstolkat](#).

**Speltid:** 4x28 min. **Målgrupp:** pedagoger. **Utförande:** Strömmande.

## SPELFILM



### [Elina – som om jag inte fanns](#)

Drama. Elina, 9 år får börja skolan igen efter en längre tids sjukdom. Hon hamnar omedelbart på kollisionskurs med sin nya stränga lärarinna. Elina gör uppror och snart är hela skolan och nästan hela det lilla samhället införstådda med vad som sker men ingen vågar ställa sig på Elinas sida. Bygger på en bok av Kerstin Johansson i Backe. Lämplig för åk 7–9.

**Speltid:** 77 min. **Produktionsår:** 2002. **Utförande:** Endast DVD

## RADIOPROGRAM

### [Skolministeriet: Finland och "tvångssvenskan"](#)

Skolministeriet granskar och belyser aktuella och viktiga skolfrågor genom levande reportage, egna undersökningar och fördjupande samtal. Landets enda program om skolan.

**Speltid:** 28 min. **Målgrupp:** pedagoger. **Utförande:** Strömmande ljud.

**Eleverna kan göra egna konton och strömma  
media på vår SLIPlay-sida!  
Här hittar du en [lathund](#) till hur man skapar elevkonto!**

# ROMER

På [sliplay.se/mediecentervarmland](https://sliplay.se/mediecentervarmland) hittar du också en mängd program på romani. Både talat språk och textat.

## FILMER



### [Romernas nationaldag](#)

I detta kunskapsklipp får vi veta lite om romernas nationaldag, hur och varför den firas.

**Speltid:** 1 min. **Målgrupp:** från 6 år. **Utförande:** Strömmande.

### [Andrea hälsar på: Hos Nadja](#)

Andrea Hökerberg möter tolvåriga Nadja som laddar för att uppträda på en stor dansföreställning i Stockholm. Nadja och hennes familj är romer och alla i familjen dansar. Farfar är hennes danslärare.

**Speltid:** 9 min. **Målgrupp:** från 10 år. **Utförande:** Strömmande.



### [Romernas historia – 1900-tal](#)

Hur har det varit att leva och växa upp som rom i Sverige under 1900-talet? Vi får höra om den politik som fördes mot romer och hur många resanderomer steriliserades och hamnade på barnhem. Romerna tilläts inte bli bofasta förrän på 1960-talet och utestängdes därmed från den svenska skolan och den svenska demokratin. Sunita Memetovic samtalar med elever på

högstadiet om vad de vet om romernas historia. Både kunskap och fördomar ventileras. Finns även [syntolkat](#) samt [teckenspråkstolkat](#).

**Speltid:** 4x14 min. **Målgrupp:** från 13 år. **Utförande:** Strömmande.



### Jakten på språket: Romani shib

Hur kom romani chib till Sverige? En historisk resa om uppkomsten av ett av Sveriges officiella minoritetsspråk. Vi möter också människor som delar med sig av historier om utanförskap och det förtryck som mött romska grupper i Sverige genom tiderna.

**Speltid:** 14 min. **Målgrupp:** från 13 år. **Utförande:** Strömmande.

### Livet runt 20 – Lovisa Zina

Lovisa har under hela sin uppväxt slitits mellan sin romska och sin svenska identitet. Det har påverkat allt - familjerelationer, skolan, arbetet och inte minst kärleken. En krokig väg där hon stött på mycket motstånd men också fått lära sig att hitta sin egen kärna: vad som är viktigast för henne, oberoende av svensk eller romsk kultur.

**Speltid:** 19 min. **Målgrupp:** från 16 år. **Utförande:** Strömmande.

### Tänk till – våga fråga? Saker du aldrig vågat fråga en rom!

Är det kul eller drygt med baxaskämt? Var kommer ordet rom ifrån? Vincent och Tasha svarar på tittarnas frågor om att vara rom.

**Speltid:** 8 min. **Målgrupp:** från 16 år. **Utförande:** Strömmande.

### Tänk till - två generationer: Romer om uppväxt och antiziganism

Vi bjöd in fyra romska personer från två olika generationer för att prata om deras upplevelser av diskriminering och antiziganism.

**Speltid:** 19 min. **Målgrupp:** från 16 år. **Utförande:** Strömmande.



### Välja väg: Inget ska stoppa mig

Francesca är en artonårig romsk tjej från Göteborg. Hon har haft ett års äktenskap med en romsk kille, men de har nu skiljt sig. Som gift gick Francesca inte i skolan, men nu ska hon satsa på en utbildning som ger trygghet och ett jobb med fast inkomst. Hon vill inte göra det som förväntas av henne som romsk kvinna. Hon ifrågasätter traditioner samtidigt som hon känner

lojalitet och stolthet över sin romska familj. Francesca står i porten till vuxenlivet och drömmer om att förändra allt.

**Speltid:** 28 min. **Målgrupp:** från 16 år. **Utförande:** Strömmande.



### Världens språk: Rätten till ett språk

Att klassas som minoritetsspråk kan vara räddningen för Europas små språk - om de talas i ett EU-land. I Bosnien, som ännu inte är medlem i EU, har romani och romerna en mycket låg status. Vi besöker ett barnhem i Sarajevo där romska barn bland annat får lära sig att tala sitt eget språk. Det är idag 50 miljoner människor i Europa som talar ett minoritetsspråk eller ett regionalt

språk. Vi träffar Ann-Helene Laestadius för att höra hur mycket av hennes samiska identitet som ligger i språket. Dessutom samtalar Fatima med Aoife Ní Thuairisg om iriskan på Irland.

**Speltid:** 27 min. **Målgrupp:** från 16 år. **Utförande:** Strömmande.



### Typiskt romer

Louie Marti tar med Magdalena Graaf på en resa in i romernas värld för att visa olika romska gruppers kulturer och traditioner. De besöker olika delar i landet och träffar romer med olika grupptillhörighet för att få inblick i historia, seder, språk och vardagsliv. Louie och Magdalena besöker även Louies föräldrars ursprungsland

Spanien. Där får de en återblick i historien tillsammans med föräldrarna Elena och Daniel, som tillhör gruppen den romska gruppen kelderash.

**Speltid:** 6x28 min. **Målgrupp:** gy/vux **Utförande:** Strömmande.



### Alltid fick man höra "jävla zigenare"

Ända sedan de första romerna anlände till Sverige för femhundra år sedan har de diskriminerats och förföljts. Den bristande kunskapen, osynligheten och förnekelsen av de historiska övergrepp som romer utsatts för är en av bidragande orsaker till många romers fortsatta marginalisering och utsatthet idag. Här berättar romer om de kränkningar och förföljelser de

upplevt under 1900-talet. Hur det kändes att som barn ständigt fördrivas från lägret, inte sällan mitt i natten, med våld och under vapenhot. Soraya Post ur resandegruppen berättar hur hennes mor som 23-åring tvingades till tvångsabort, gravid i sjunde månaden. Orsak: hon var så kallad tattare.

**Speltid:** 58 min. **Målgrupp:** pedagoger. **Utförande:** Strömmande.



## I love språk: Romani chib och framtiden

År 2010 är det tio år sedan romani chib blev erkänt som minoritetsspråk i Sverige. Vem ska se till att språket lever vidare om få talar det? Är det staten, skolan, eller talarna själva? Och varför är det viktigt att bevara? Målet med den svenska minoritetspolitiken är att ge skydd för de nationella minoriteterna, stärka deras möjligheter till inflytande och stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande. Lotta Jankell samtalar med Mirelle Gyllenbäck, Simon Wallengren och Tereza Zekir.

**Speltid:** 27 min. **Målgrupp:** pedagoger. **Utförande:** Strömmande.

## SPELFILMER



### Svart katt vit katt

Komedi. Någonstans i ett laglöst piratland, där skrupelfria och skitiga smågangsters skulle sälja sin egen mor till rätt pris, förälskar sig den unge Zare i zigenarflickan Ida. Men det finns ett hinder för deras kärlek. Hans hopplöse förlorare till far har gjort en usel affär och för att rädda skinnet måste han gifta bort Zare till den lokale gangsterkungens syster Afrodite - en idé ingen av dem är speciellt road av. En farsartad galen historia med fula rävspel utan moraliska spärrar, zigenarorkestrar uppsnörda i träd och slemmiga mafiosos som röjer till techno... Kort sagt - galenskapen flödar men över alltihop vilar den starka tron på att kärleken alltid segrar! Lämplig för: åk 7-gy. Originaltitel: Crna macka, beli macor.

**Speltid:** 124 min. **Produktionsår:** 1998. **Utförande:** Strömmande.

## RADIOPROGRAM



### Kunskapsverkets historia: Katarina Taikon

Om den romska författaren Katarina Taikon som växer upp i Sverige under mitten av 1900-talet och om hennes kamp för romers rättigheter. Det blir en fläckande resa genom Sverige där fördomar och förtryck är vardag. Men också en berättelse om hur en liten bortgift flicka reser sig och tar sitt öde i egna händer.

**Speltid:** 23 min. **Målgrupp:** från 13 år. **Utförande:** Strömmande ljud.

### Bildningsbyrå - tänka mot strömmen: Katarina Taikon – och den romska kampen

Katarina Taikon föds 1932. Då får romer inte vara bofasta och romska barn får inte gå i skolan. När hon går på folkhögskola på 1950-talet kommer hon i kontakt med FN:s deklARATION om de mänskliga rättigheterna, som inte efterföljs när det gäller romer. Nu skriver hon debattboken Zigenerska och börjar en kamp för lika rättigheter. I slutet av 1960-talet börjar hon skriva de uppskattade barnböckerna om den romska flickan Katitzi. Katarina Taikons kamp ledde fram till att tätläger tömdes och romer fick rätt till skolgång och bostäder.

**Speltid:** 29 min. **Målgrupp:** pedagoger. **Utförande:** Strömmande ljud.

### Bildningsbyrå - Integration: Jag ville bli advokat!

Ända in på 1960-talet var det förbjudet för romer att gå i skolan i Sverige. Nu är en av de viktigaste frågorna för integrationsminister Erik Ullenhag att minska romers utanförskap, och då har skolan en nyckelfunktion. Romernas skolsituation är dock kantad av problem: många romska elever avslutar inte grundskolan och går därför inte vidare till gymnasieskolans nationella program. Skulle en romsk folkhögskola kunna bidra till en förbättrad statistik? Soraya Post är en av drivkrafterna bakom Agnesbergs folkhögskola som invigdes 2007 och som är den första romska folkhögskolan i Norden. Här kan vuxna romer läsa in både grundskolan och gymnasiet. Tereza Eriksson är kulturtolk på skolan. Både Tereza och Soraya kallar sig romaniaktivister och har en stark vilja att arbeta för romers rättigheter. Sorayas mamma Ingrid blev tvångsaborterad och tvångssteriliserad på 1970-talet. Terezasskoltid var svår, med trakasserier och utanförskap. Till slut hoppade hon av skolan, men skammen över att inte ha en utbildning fick henne att till slut läsa in grundskolan på Komvux och utbilda sig till lärarassistent för romska barn.

**Speltid:** 29 min. **Målgrupp:** pedagoger. **Utförande:** Strömmande ljud.



### Skolministeriet: Långt kvar till lika livschanser för romska barn

År 2032 ska alla barn från den romska minoriteten ha samma livschanser som andra svenska barn. Det är en av målsättningarna i den så kallade Romastrategin från 2012. Vägen dit kan verka lång då det finns stora brister i romska barns skolgång. Samir Muratovic arbetar med att bygga upp förtroende mellan skolan och romska

familjer för att fler romska barn ska komma till skolan. På Södertörns högskola finns en brobyggarutbildning, men flera platser står tomma till kursstart hösten 2016.

**Speltid:** 28 min. **Målgrupp:** pedagoger. **Utförande:** Strömmande ljud.

# PUSSEL & SPELBANKEN!

Mediecenter Värmland har i samarbete med ett antal förlag en Pussel & Spelbank. Där hittar ni en mängd produkter som ni lånar helt avgiftsfritt under tvåveckorsperioder för att prova och utvärdera om de kan vara något för er verksamhet. Efter de två veckorna ska materialet returneras och om ni är intresserade beställer ni direkt från respektive leverantör! Det är alltså inte produkter som ni kan låna om och om igen... Beställ produkterna för påseende på [sliplay.se/mediecentervarmland](http://sliplay.se/mediecentervarmland) eller via telefon/mail!



## TrioLud – Vokabulär 1

TrioLud Vokabulär 1 innehåller tre olika spel, i ökande svårighetsgrad, som bidrar till att öka elevens ordförråd, begreppsbildning och språkliga uttrycksförmåga. Vart och ett av spelen kan spelas av upp till fyra deltagare samtidigt. TrioLud Vokabulär 1 lämpar sig särskilt för elever med språkstörning, eller för undervisning av svenska till nyanlända. Kan även användas vid modersmålsundervisning, eller undervisning engelska

eller moderna språk, då bilderna inte är språkspecifika. Följande spel ingår i TrioLud Vokabulär 1:  
Spel 1: Lotto - Vad finns i huset? - Lär er namnen på föremål i hemmet och arbeta med begreppsförståelsen genom att kategorisera och matcha bilderna. Spel 2: Tärningsspel: Para ihop och bilda meningar - Använd två bilder tillsammans för att bilda en mening. Spel 3: Tärningsspel, Färgspelet - Matcha färger/föremål och förklara dem i en mening.

## Vilja-spelet/språkkommunikation



Spelet är utmärkt att använda i grundskolans språkutvecklande arbete, samt för modersmåls lärare och pedagoger som arbetar i förberedelseklasser. Vilja-spelet stimulerar barn och vuxna att samtala och uttrycka sig i en dialog. Spelet övar upp ordförrådet och lär eleven förstå de olika uttryck som finns i det svenska språket. Den spelplan som föreställer en Sverigekarta är tänkt att, utöver att träna kategorier, också användas som samtalsunderlag. Med spelet tränar man ordförråd, talesätt, kategorier och hur man formulerar korrekta svar på vardagsfrågor.

# LÄNK TIPS

## Filmriket

([www.filmriket.com](http://www.filmriket.com)) Här hittar du inspiration och övningar inom filmskapande. Våra övningar är utvecklade med utgångspunkt i grundskolans reviderade läroplan med syfte att göra det lätt, roligt och framför allt enkelt att anpassa rörlig bild till de olika kursplanerna. På Filmriket Play gör du lätt ett avgiftsfritt konto. Här presenteras alla filmer som ingår i Filminstitutets omfattande pedagogiska paket med handledningar för att underlätta skolans uppdrag att undervisa om de nationella minoriteterna och lyfta filmens pedagogiska möjligheter.

### **Skolverket**

(<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet>) Här finns material och lektionsförslag till dig som ska undervisa om de nationella minoriteterna.

### **Minoritet**

(<https://www.minoritet.se/>) Minoritet.se sprider kunskap om urfolket samerna och Sveriges nationella minoriteter, judar, romer, sverigefinnar och tornedalingar. Sametinget ansvarar för minoritet.se och i arbetet med webbplatsen involveras samerna, judarna, romerna, sverigefinnarna och tornedalingarna.

### **SO-rummet**

(<https://www.so-rummet.se/>) SO-rummet är en gratis digital lärresurs och Sveriges största och mest välsorterade länkbibliotek för skolans samhällsorienterade ämnen: historia, religionskunskap, geografi och samhällskunskap. Webbplatsen ger dig snabb och enkel tillgång till flera tusen ämnestexter och pedagogiska filmer samt tusentals SO-länkar som kan användas i undervisningen och skolarbeten.

### **Nordiska museet**

<http://nationellaminoriteter.nordiskamuseet.se/> Om föremål, minnen och om att tillhöra en nationell minoritet

### **Riksdagen**

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

### **Kungliga biblioteket**

<https://www.kb.se/lasapp> Nu kan du läsa e-böcker på romani chib och samiska. Kungliga biblioteket (KB) har en app – "Bläddra" - med litteratur på språken. Tjänsten är en del i KB:s satsning på biblioteksverksamhet för Sveriges nationella minoriteter. Bläddra går att ladda ner till mobiler och surfplattor och är helt kostnadsfri för användaren. Den som vill läsa e-böckerna behöver inte heller skapa något konto eller logga in.

**Har du och dina kollegor koll på vad Mediecenter  
har att erbjuda er?**

**Om inte kommer vi gärna och berättar om vår verksamhet!  
Vi går också igenom SLIPlay och alla dess funktioner.**

**HÖR AV ER SÅ BOKAR VI IN ETT BESÖK!  
Tfn.010-833 10 60, [mcv@regionvarmland.se](mailto:mcv@regionvarmland.se)**